

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Житомирський державний університет імені Івана Франка (Україна)

Донбаський державний педагогічний університет (Україна)

Маріупольський державний університет (Україна)

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (Україна)

Зеленогурський університет (Польща)

Дилема війни/миру в постгуманному світі

Збірник наукових праць

(за матеріалами міжрегіонального науково-практичного семінару
із міжнародною участю, 28-29 квітня 2017 року, м. Житомир)

Житомир - 2017

Редакційна колегія

Поліщук О. П. — голова редколегії, доктор філософських наук, професор (м. Житомир), **Троха Богдан**, доктор габілітований, професор ZU (м. Зелена Гура), **Журба М. А.**, доктор філософських наук, професор (м. Рубіжне), **Козловець М. А.**, доктор філософських наук, професор (м. Житомир), **Сабадаш Ю. С.**, доктор культурології, професор (м. Маріуполь), **Сейко Н. А.**, доктор педагогічних наук, професор (м. Житомир), **Слющинський Б. В.**, доктор соціологічних наук, професор, член-кореспондент Української академії політичних наук, академік Академії наук Вищої школи України (м. Маріуполь), **Федь В. А.**, доктор філософських наук, професор (м. Слов'янськ)

Рецензенти:

Герасимчук А. А., доктор філософських наук, професор

Ковтун Ю. В., кандидат філософських наук, доцент

Мельничук В. В., кандидат філософських наук, доцент

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 15 від 23 червня 2017 року)

Д 27 **Дилема війни/миру в постгуманному світі** : зб. наук. пр. (за матеріалами міжрегіонального науково-практичного семінару із міжнародною участю, 28-29 квітня 2017 року, м. Житомир) / За ред. О. П. Поліщук, Б. Троха, М. А. Журби та ін.— Житомир, 2017. — 72 с.

У збірнику вміщено наукові праці за матеріалами доповідей і тез викладачів, докторантів, аспірантів на міжрегіональному науково-практичному семінарі із міжнародною участю «Дилема війни/миру в постгуманному світі» (28-29 квітня 2017 року, м. Житомир), присвячених актуальним проблемам філософських, культурологічних, соціологічних, психологічних наук, які пов'язані із розвитком соціуму в умовах постгуманізму, трансгуманізму й викликів сьогодення.

Збірник буде корисним студентам, аспірантам, докторантам, викладачам вищих навчальних закладів та всім, хто цікавиться проблемами постгуманізму, трансгуманізму, біоетики.

Юлія Сабадаш, Сергій Пахоменко
(м. Маріуполь)

СУЧАСНІ МАС-МЕДІА ЯК ЗАСОБИ ПРОПАГАНДИ ТА КОНТРПРОПАГАНДИ (НА ПРИКЛАДІ КОНФЛІКТУ НА ДОНБАСІ)

Порушення територіальної цілісності України та збройний конфлікт на Донбасі отримали в західному експертному співтоваристві та медіа загальне визначення «українська криза». Натомість вважаємо, що більш повне уявлення про причини і природу даних подій надає термін «гібридна» війна, яку веде Росія проти України. Гібридна війна (англ. Hybrid warfare) – військова стратегія, яка об'єднує звичайну війну, малу й кібервійну. В умовах гібридної війни бойові дії є другорядними, а на перший план виходять інформаційні операції та інші важелі впливу. Війна полягає у прагненні однієї держави агресивно діяти на свідомість жителів іншої. Іншими словами – це прагнення не знищити мільйони людей, а залякати й деморалізувати їх. Гібридність – непряме зіткнення, а завуальоване втручання з боку РФ (підбурювання, «відпускники», диверсанти, регулярні війська без розпізнавальних знаків, заперечення своєї участі у бойових діях, і при цьому наявність дипломатичних відносин, економічного торгового співробітництва). Оскільки більша частина цієї гібридності обумовлюється власною інтерпретацією реальності і, не тільки інтерпретацією, але й її конструюванням, роль інформаційної складової неймовірно висока. Цю інформаційну складову забезпечує пропаганда. Пропаганда – це коли певну складну проблему зводять до рівня чорно-білої картинки, коли усуваються півтони, і коли меседж робиться дуже простим, щоб його можна було сприйняти на рівні емоцій. Що потрібно для успіху пропагандиста? Це: 1) єдина інтерпретація реальності, відсутність альтернативної думки; 2) безперервність комунікації; 3) вплив на емоції людини.

Відповідно, чи не перше, що зробили «ополченці» і «зелені чоловічки» на окупованих територіях, – це відключили українські телеканали і масовано включили російські. Формування єдиного і повністю контрольованого інформаційного простору – очевидна стратегія розгортання інформаційної складової конфлікту з боку агресора. Це можливо при певному типі політичного режиму, коли влада контролює інформаційні потоки. Ось чому успішною є пропаганда при тоталітарних і авторитарних режимах.

Канали комунікації: ТБ – для пересічного громадянина; он-лайн видання; блоги, соціальні мережі, професійний троллінг. Методи та технології, які застосовуються сьогодні країною-агресором по відношенню до України:

1. Маніпулювання порядком денним («че там у хохлов»);
2. Спотворення подій, фейкові новини («заборона російської мови», «розп'ятий хлопчик»);
3. Однобічні коментарі;
4. Лексичні позначення – «ополченці», «повстанці»;
5. Формування асоціацій – «фашисти», «хунта»;
6. Чутки;
7. Спецподії, провокації до пам'ятних дат і масових заходів.

Пропагандисту дуже важливо вбудуватися в стереотипи масової свідомості. Приєднатися до образів, які вже ніби є в головах людей, створити асоціації у потрібному маніпулятору напрямі трактування. Пропаганда сильна саме своєю опорою на старий набір ідей при символізації, упереджень і бажань. Пропаганда піднімає їх з глибин свідомості, роблячи працюючими, а не пасивними. Інформаційний фронт «гібридної війни» розгортається відразу на декількох напрямках. Насамперед: 1) серед населення в зоні конфлікту; 2) серед населення країни, проти якої здійснюється агресія, проте територія якої не охоплена конфліктом; 3) серед громадян країни-агресора; 4) серед міжнародного співтовариства. Протистояти інформаційній агресії дуже складно. Існує думка, що найкраща контрпропаганда – це правда. Але одержувачу пропаганди не потрібна правда. Це парадокс гібридної війни. Йому потрібне постійне підживлення своїх поглядів. Тому найкраща контрпропаганда – це заборона ворожої пропаганди, де це можливо. Виникає питання – як же буде реалізовуватися свобода слова? Це завжди складно для журналістів, бо вони стикаються з дилемою патріотизму та професійних цінностей. Характерним для цієї ситуації є або «невидимість» противника, або порівняння двох сторін, персоналізація історій «своїх» хлопців та демонізація ворога, антропомінімізація супротивника (заниження в ньому людських якостей), яка проявляється навіть у лексичних позначеннях з того чи іншого боку: «укропи» – «колоради». Отже, першочергові заходи (які є, або які мають бути) щодо анти пропаганди в умовах гібридної війни:

1) Волонтерські інформаційні проекти – наприклад, Інформаційний опір Тимчука, блоги Семенченко, проект Stopfake, сайт Інформнапалм. Але отримувачі даної інформації – це в основному патріоти, яких не треба переконувати.

2) Телебачення і преса.

3) Міністерство інформаційної політики, яке справедливо критикують через малу ефективність.

4) У прифронтових районах дуже важливі зустрічі військовослужбовців з учнями, студентами, проведення спільних заходів з патріотичного виховання.